

תכנית יתד, התכנית הלאומית לצעירות וצעירים במצבי סיכון פעילות והישגים 2017

ב 30.10.2016 התקבלה החלטת הממשלה מס' 2014 על הקמתה של תכנית יתד, התכנית הלאומית לצעירות וצעירים במצבי סיכון.

מאז, פעל צוות התכנית להקמתה ופיתוחה בארבעה ערוצי שינוי:

1. בניית השותפות
2. פיתוח מנגנונים ארגוניים, כלים ותהליכי העבודה
3. פיתוח מומחיות בעבודה עם צעירות וצעירים במצבי סיכון
4. פיתוח מענים והפעלתם

מסמך זה מפרט את פעילות התכנית ואת התוצרים עד כה בכל אחד מערוצי שינוי אלה בארבע רמות של הפעולה בתכנית יתד: הרמה הארצית, הרמה המחוזית, הרמה היישובית והרמה הפרטנית.

1. בניית השותפות

תכנית יתד היא תכנית בין משרדית ובין מגזרית, המאחדת 11 משרדי ממשלה, 3 רשויות ממשלתיות, שלטון מקומי, ארגוני חברה אזרחית ופילנתרופיה; בהובלת משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים וג'וינט ישראל - אשלים. התכנית פועלת לפתח להתוות ולהנחיל שפה מקצועית, מדיניות, פרקטיקות עבודה, תהליכי עבודה, כלים וסטנדרטים משותפים לכלל העובדים עם צעירים במצבי סיכון בישראל.

במהלך 2017 נערכו הפעולות הבאות על מנת לבסס את השותפות, מנגנוני העבודה ותהליכי העבודה המשותפים:

ברמה הארצית:

◀ כינוס ועדת היגוי ארצית

בוועדת ההיגוי מיוצגים כלל המשרדים השותפים, נציגי העמותות והארגונים, נציגות הפילנתרופיה, נציגת האקדמיה וצוות המטה של יתד. הוועדה מתכנסת אחת לחודש לקבלת דיווח על התקדמות יישום התכנית, למידה משותפת, תיאום והגדרת עקרונות עבודה.

◀ פורום מנהלי עמותות וארגונים

מנהלת התכנית והצוות המוביל נפגשים עם כ- 30 מנכ"לי עמותות וארגונים הפועלים למען צעירים וצעירות במצבי סיכון, לשם עדכון ובניית ערוצי עבודה ותקשורת משותפים

◀ פורום משקיעים חברתיים ישראלים

מספר משקיעים חברתיים (פילנתרופים) ישראלים חברו יחדיו במטרה לייצר פעולה מתואמת למען צעירים במצבי סיכון. צוות התוכנית נפגש עם הקבוצה אחת לרבעון במטרה להדק את השותפות עימם.

◀ יצירת הסכמות לפעולה משותפת, עם המשרדים השותפים

נערכו ישיבות עבודה של מטה תכנית יתד עם צוותים רלוונטיים של מטות המשרדים השותפים. הישיבות נועדו להעמיק את השותפות, וליצור בסיס לעבודה משותפת ומתואמת על ידי היכרות אישית וארגונית, כמו גם העמקת הידע לגבי הפעילות היום בכל משרד ואיתור הזדמנויות לעבודה ולמידה משותפות. בעקבות המפגשים ובמסגרת מפגשים נוספים הושגו הסכמות עם מספר משרדים (משרד השיכון, המוסד לביטוח לאומי, משרד לשוויון חברתי ומשרד נגב-גליל, משרד החינוך) באשר לפעולה משותפת.

ברמה המחוזית:

◀ מינוי נציגי השותפים לוועדות מחוזיות

כל אחד מהמשרדים והארגונים השותפים התבקש למנות נציג מחוזי, שייקח חלק בוועדה המחוזית. נכון לנובמבר 2017, כמחצית מהמשרדים השותפים מינו נציג מחוזי. וועדות מחוזיות צפויות להתכנס בתחילת 2018.

◀ הגדרת ממשקי העבודה בין שירות נוצ"ץ לבין תכנית יתד במחוז

לאחר דיונים וחשיבה משותפת, הוגדרו תהליכי העבודה והעברת המידע המשותפים והנפרדים, כמו גם חלוקת תחומי הפעולה והאחריות בין מפקחי שירות נוצ"ץ במחוזות לבין ממונות מחוזיות של תכנית יתד. ממשקי העבודה הוצגו ונדונו גם במפגש משותף של צוות יתד עם ההנהלה הארצית של שירות נוצ"ץ.

◀ ימי השקה מחוזיים לתכנית

נערכו 2 ימי השקה לתכנית במחוזות צפון ומרכז, אליהם הוזמנו מנהלי המחלקות לשירותים חברתיים במחוז, עובדים סוציאליים ומפקחים; זאת במטרה לחשוף את מטרות התכנית ודרכי פעולתה לצוותים המקצועיים, להעמיק את מחויבות המנהלים לעבודה עם צעירים במסגרת התכנית וללמוד על הצרכים והסוגיות המרכזיות העולות בכל מחוז. בימים אלה הוצגה תפיסת העבודה הפרטנית והמערכתית של יתד, הוצגו מנגנוני העבודה בתכנית ונדונו סוגיות מקצועיות הרלוונטיות למחוזות. בתחילת 2018 יתקיימו ימים דומים גם במחוז ירושלים ובמחוז דרום.

2. פיתוח מנגנונים ארגוניים, כלים ותהליכי העבודה

ברמה הארצית:

◀ **הקמת מטה תכנית יתד**

נבנו הגדרות תפקיד מפורטות לתפקידי המטה: ממונה מחוזית, אחראית מענים ותכניות, מנהלת פיתוח מקצועי; מנהלת פיתוח ארגוני ומידע. תפקידי המטה ותפקידי הממונות המחוזיות אוישו (למעט תפקיד אחראי/ת מענים ותכניות שיאוּיש בקרוב).

◀ **בניית מתווה להערכת התכנית**

נערכו מספר דיונים ונקבע מתווה ראשוני להערכה לתוכנית שיתייחס הן להערכת השינוי שיושג בקרב הצעירים, והן להערכת מנגנוני העבודה והשותפות. הוקמה וועדת הערכה ופורסם מכרז לבחירת גוף מעריך.

◀ **אפיון של "תיק לקוח" לצעירים וצעירות, במערכות המידע של המחלקות לשירותים חברתיים**

הגדרת תהליכי מיפוי צרכים ובניית תכנית התערבות המותאמים לעבודה עם צעירים וצעירות במחלקות לשירותים חברתיים. אפיון תקן 'אמיר' לתהליכים אלה, והעברת הנושא לפיתוח בחברות המשוב.

◀ **אפיון מערכת מידע כוללת לתכנית**

נכתב מסמך אפיון למערכת מידע שתשמש הן לאיסוף ואיגום מידע על כלל הצעירים הנהנים מהתכנית, והן לניהול תהליך ההתערבות עבור גופים המלווים צעירים שלא במסגרת המחלקות לשירותים חברתיים. המערכת תקיים ממשק עם מערכת המידע של משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, לאיגום המידע וקבלת תמונת על של התקדמות הצעירים בתכנית ושל תהליכי העבודה.

◀ **הקמת אתר אינטרנט זמני לתכנית**

האתר הזמני מציג מידע כללי על התכנית והשותפים לה. הוא משמש פלטפורמה ליצירת שקיפות, העברת מידע ושיתוף בידע, וכן ערוץ ליצירת קשר עם צוות התכנית.

◀ **שירותי מוקד 118 במסגרת תכנית יתד**

מוקד 118 ייתן שירותי מענה ראשוני לצעירים/ות המתעניינים בתכנית. הוגדר תהליך העבודה של הנציגים במוקד ונכתב תסריט שיחה מפורט. הוגדרו השינויים והתוספות הנדרשים בעץ הלוגי של המוקד ובמערכת הטלפוניה. הוגדרה תכנית עבודה ליישום והערכות לקראת מתן מענה לפניות צעירים בטלפון ובצ'אט.

ברמה היישובית:

◀ הגדרת תהליך הכניסה ליישוב

הוגדרו שלבי תהליך הכניסה ליישוב של תכנית יתד. התהליך מתייחס ליישובים שקיבלו הקצאת תקן עו"ס מלווה, ומתאר את הפעולות הנדרשות מהרשות, מהמחלקה לשירותים חברתיים ומהעו"ס המלווה עם תחילת הפעילות של התכנית ביישוב.

◀ כלי למיפוי יישובי

פותח כלי לשימוש העו"סים המלווים ביישובים, המאפשר להם למפות את מצב הצעירים ביישוב, את השחקנים והשותפים הפוטנציאליים ואת המשאבים הקיימים והנדרשים לעבודה יישובית-מערכתית עם הצעירים ולמענם.

◀ כלי להקמה וניהול של שולחן עגול יישובי

מדריך המבוסס על Steering Committee Toolkit של Collective Impact forum תורגם, הותאם והורחב על ידי מטה יתד. המדריך כולל הנחיות לאיתור בעלי עניין לשולחן העגול והצעה למהלך הדיון במפגשים הראשון, שיאפשרו לעו"ס היישובי לבסס את השותפות, לקבוע סדר יום משותף ולמקד את הפעילות היישובית בתכנית.

ברמה הפרטנית:

◀ פיתוח כלי לאיתור ובדיקת התאמה של צעירים/ות לתכנית יתד

נבנה שאלון אינטראקטיבי המאפשר לצעירים לבחון את התאמתם להשתלבות בתכנית יתד, ולאנשי המקצוע להכיר היכרות ראשונית את המועמדים לתכנית. השאלון נמצא בשלבי תיקוף אחרונים, ויפורסם בקרוב בערוצים שונים.

3. פיתוח מומחיות בעבודה עם צעירות וצעירים במצבי סיכון

ברמה הארצית:

- ◀ **הקמה והפעלה של וועדת מומחיות בעבודה עם צעירים במצבי סיכון**

הוקמה וועדה בהשתתפות נציגי כל המגזרים, ובראשות מנהלת התכנית והיועצת האקדמית לתכנית. הוועדה בוחנת ומגדירה את תהליך ההכשרה של העובדים עם צעירים וצעירות במצבי סיכון במגוון תפקידים.
- ◀ **ניתוח תפקיד עו"ס מלווה**

נערך תהליך חקר שכלל ראיונות אישיים וקבוצתיים עם מלווי צעירים במסגרות שונות; אנשי אקדמיה, וצעירים/ות מלווים. בעקבות תהליך זה נכתב מסמך ניתוח תפקיד מפורט לעו"ס מלווה צעירים במחלקות לשירותים חברתיים ונוסחה הגדרת התפקיד שאושרה ע"י המחלקה לארגון ומינהל במשרד. ניתוח התפקיד משמש כבסיס לגיוס העו"סים, להכשרתם ולהדרכתם.
- ◀ **הכשרת עו"סים מלווי צעירים**

בהתאם לניתוח התפקיד ובשיתוף עם ביה"ס המרכזי להכשרת עובדים סוציאליים, נבנה קורס הכשרה לעו"ס מלווה צעירים ברשויות. הקורס כולל 20 מפגשים בני יום אחת לשבוע, ומקיף הן את הפרקטיקה הפרטנית והן את הפרקטיקה הקהילתית בעבודה עם צעירים במצבי סיכון. קורס ראשון, בו לוקחים חלק 24 עו"סים מכל רחבי הארץ נפתח ב 5.9.17, וקורס נוסף ייפתח ב 26.11.17.
- ◀ **מערך הדרכה פרטנית / קבוצתית לעו"סים**

גיוס 12 מדריכות חיצוניות למחלקות, מומחיות בעבודה עם צעירות וצעירים במצבי סיכון. המדריכות מקיימות מפגשי הדרכה פרטניים וקבוצתיים לעו"סים מלווי הצעירים שנקלטו במחוזות.
- ◀ **יום למידה בנושא צבא וקהילה**

יום למידה המיועד לעו"סים מלווי צעירים מכל הארץ ויצג את השותפות ההולכת ונרקמת בין נוצ"ץ יתד וצה"ל, בנוגע לחיילים וחיילות המתמודדים עם מצבי מצוקה וסיכון. יום הלמידה יחשוף את המנגנונים והכלים הקיימים בידי הצבא ואת המהלכים המשותפים - צבא- רווחה שהם בבחינת פריצת דרך גדולה בטיפול בצעירים וצעירות בזמן השרות הצבאי.
- ◀ **בניית הכשרות וימי למידה לבעלי תפקידים נוספים**

תכנית יתד מבקשת ליצור שפה אחידה ותפיסת עבודה משותפת לכל העובדים עם צעירים במצבי סיכון או הנותנים להם שירותים. לצורך כך נבנים ימי היכרות, ימי למידה וקורסים לבעלי תפקידים בארגונים שונים. במסגרת זו נבנה קורס להכשרת מלווי צעירים בארגונים (יחד עם פורום ארגוני הצעירים), יום למידה לרכזי מעורבות חברתית ולמנהלים במרכזי הצעירים (יחד עם המשרד לשוויון חברתי),
- ◀ **פיתוח זירות למידה דיגיטליות**

שותפות בהקמה וניהול של קהילת עובדים עם צעירים וצעירות במצבי סיכון, במסגרת קהילות הידע של משרד הרווחה. הקהילה מיועדת לכל אנשי המקצוע העובדים עם צעירות וצעירים

במצבי סיכון (לא רק עו"סים), ובה מועבר מידע ומתנהלים דיונים מקצועיים בנושא. בנוסף, החל פיתוחה של יחידת למידה מתקשבת (בשיתוף ישראל דיגיטלית) בנושא תעסוקת צעירים.

ברמה המחוזית:

השתלמות למנהלי מחלקות לשירותים חברתיים, יחידות נוצ"ץ וראשי צוותים

בבניית השתלמות ארצית בנושא עבודה עם צעירים במצבי סיכון ותכנית יתד לראשי הצוותי נוצ"ץ ובעלי תפקידים בכירים במחלקה.

ברמה היישובית:

הקצאה ואיוש של תקני עו"ס מלווים לרשויות המקומיות

הוקצו 100 תקני עו"ס מלווה צעירים (ב 75% משרה) ל-114 רשויות מקומיות. הרשויות להן הוקצו תקני עו"ס מלווה קיבלו לידיהם את ניתוח התפקיד של העו"ס המלווה, והצעה למודעת דרושים מתאים לשם סיוע בגיוס עובדים/ות מתאימים/ות.
נכון לתאריך 19/11/17 גויסו 79 עו"ס מלווים ב-74 יישובים.

4. בניית תשתית להפעלת מענים לצעירות וצעירים במצבי סיכון

ברמה הארצית:

איסוף מידע על כ 120 מענים קיימים לצעירים וצעירות במצבי סיכון

באמצעות הפצת בקשה לקבלת מידע (RFI) נאסף מידע על כ 120 תכניות ומענים הפועלים כבר היום במסגרות שונות ומיועדים לצעירים וצעירות במצבי סיכון. המידע משמש כבסיס לדיוני וועדת המענים בנושא קריטריונים וסטנדרטים לתכניות לצעירים, ולהחלטה על צרכי ואתגרי פיתוח בנושאים שאינם מקבלים מענה כיום.

הקמה והפעלה של וועדת משנה בנושא מענים

הוועדה התכנסה לשתי ישיבות עבודה, שבחנו מידע שנאסף מהשטח על מענים ותכניות קיימים לצעירים וצעירות במצבי סיכון. הוועדה בחנה את מגוון המענים, ופועלת לגיבוש קריטריונים וסטנדרטים לתכניות שיכללו בתכנית יתד.

הרחבת היקף תכניות ומענים קיימים ופיתוח תוכניות חדשות

הרחבה של תוכניות בתחומי הליווי והתעסוקה (בשבילי, צעירים בונים, אפיקים). הרחבת המענים בתחום הדיור על רצף הדיור החל מלינות חירום, דיוריות, דירות מעבר ועזרה במימון שכר דירה (סה"כ 80 דירות לבוגרי פנימיות ולבנות שרות לאומי, 5 דיוריות, 30 דירות מעבר בקהילה). פיתוח והרחבה של 5 הוסטלים לצעירים וצעירות. פיתוח דגם ייחודי של מכינות קדם צבאיות לצעירים בסיכון בשת"פ הקרן למפעלים מיוחדים בביטוח לאומי. פיתוח מיזם נור לצעירות ערביות בשותפות קרן רש"י, קרן באדר והקרן למפעלים מיוחדים בביטוח לאומי.

פיתוח תכניות לעבודה עם חיילים במצבי סיכון, בשיתוף צה"ל

כחלק מתפיסת העבודה של יתד כתוכנית אשר בונה שת"פ מערכתיים בין הגורמים השונים לטובת צעירים בסיכון. צה"ל הכיר ביתד ובמשרד הרווחה כגורם המתכלל את הקשר של הצבא מול שלל הגורמים האזרחיים. בימים אלה נרקמים שת"פ בין צה"ל לתוכנית יתד לטובת חיילים במצבי סיכון ובני משפחותיהם. התפיסה היא שילוב ידיים בין המערכות השונות בכדי להביא למיצוי הפוטנציאל של הצעיר בשירות הצבאי בשלושה צירים מרכזיים: 1. תוכנית ניצוץ – תוכנית אשר מכינה לצבא, מלווה חיילים מתקשים ומלווה אותם במעבר לאזרחות. כיום התוכנית פועלת ב 8 יישובים ותתרחב עד תחילת 2019 ל 31 יישובים שהצבא הגדיר כישובים במיקוד. 2. בסיסים במיקוד - בניית תוכנית אישית לכל חייל אשר מזהים קושי ו/או סיכון בין הבסיס למערך האזרחי קהילתי. 3. בתי דין משלבים – במטרה להתמודד בדרך אפקטיבית ושיקומית עם בעיית העריקים והנפקדים בצבא שמרביתם על רקע של סיכון וקשיים פסיכו סוציאליים אישיים ומשפחתיים.

◀ מיזמים בפיתוח

מיזם השלמת השכלה לצעירים

תוכנית ממוקדת לצעירי הדיור הציבורי בחברות המשכנות עמידר ועמיגור

מעורבות חברתית של צעירים בסיכון בשיתוף המשרד לשיוויון חברתי

פיתוח מיזם מנטורים לצעירים בשיתוף קרן רש"י

ברמה היישובית:

◀ הקצאת תקציבי פעולה לרשויות המקומיות

הוקצו תקציבי פעולה לכל הרשויות המקומיות, על פי קריטריונים שהוגדרו.